

Hazırlayan:
Prof. Dr. Kerem Alkin
Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

Kritik FED ve AB liderler toplantılarının gerçekleşeceği haftaya, menfur terör saldırısının gölgesinde giriyoruz. Bu haftanın bitiminde küresel piyasaların ve yerel piyasaların yılı nasıl kapatacağına dair tüm ipuçlarını elde etmiş olacağız. 3. çeyrek büyüme verisi, yüzde -1,66 düzeyindeki tahminin bir miktar üzerinde, yüzde -1,84 geldi. Tüm ana sektörlerde 3. çeyrekte negatif performans gözleniyor.

- Kritik FED toplantısının gerçekleşeceği haftaya ABD Doları yine güçlü giriyor. Trump'ın başkan seçilmesi sonrasında, çok hızlı bir çıkış gerçekleştiren Dolar Endeksi, 102 puanı dahi geçmişti. 12 Aralık'la başlayan yeni haftaya da 101.62 puandan başlamış durumda. ABD ekonomisiyle ilgili güçlü veriler, 13-14 Aralık toplantısında ABD Merkez Bankası (FED) Açık Piyasa Komitesi'nin (FOMC) para politikası faiz oranını 25 puan arttırmasına kesin gözüyle bakılmasını gündeme getirdi. Bu nedenle, 13 Mart 2015'de 1,05 doların altına görmüş olan euro-dolar paritesi, bir kez daha 1,05 doların altına zorladığı bir sürecin içerisine girmiş gözüküyor. 1,05 doların kırılması halinde, euro-dolar paritesinde 1,04-1,02 dolar seviyesi çok şaşırtıcı olmayacak. Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) önümüzdeki yılın mart ayı sonu itibarıyla tamamlanacak tahvil alım programını, 80 milyar eurodan 60 milyar euroya çekerek, 2017 yıl sonuna kadar uzatması da, euro üzerinde aşağı yönlü baskıyı arttıracak.
- Bu hafta, yurt içi piyasalar açısından, bugün, yani 12 Aralık Pazartesi günü açıklanacak iki önemli verimiz var. Bunlardan birisi cari işlemler açığı, diğeri de 2016 3. çeyrek GSYH reel büyüme verisi. Şahsım 2016 3. çeyrek büyümesi için yüzde -0.98 ile -1.66 bekliyorum. Cari açık için ise, ekim ayında -1,68 milyar dolar ile 2 milyar dolar arasında bir açığın beklendiği söylenebilir. Türkiye'nin İstanbul'daki yeni bir terör saldırısı ile büyük bir üzüntü yaşadığı bir haftanın başlangıcında, açıklanacak verilerin de, hafta sonuna doğru gerçekleşecek AB liderler zirvesinden Türkiye ile tam üyelik müzakerelerinin devam edip etmemesine yönelik nasıl bir karar çıkacağı da, piyasaların yönü açısından belirleyici olacak. 9 Aralık Cuma günü TÜİK, 2007 yılından sonra bir kez daha, uluslararası alandaki hesaplama metodu değişikliklerine ayak uydurmak adına, GSYH hesaplama metodunu değiştirdiğini belirtmişti. Yukarıdaki satırlarda ifade ettiğim gibi, cari açık -1,68 milyar dolar geldi. Piyasanın ortalama beklentisi -1,7 milyar dolardı. Hatta, 2 milyar dolar çıkabileceğini ifade eden de vardı.

- Gelelim, 2016 3. çeyrek reel büyüme oranına. Son 2 aydır, 3. çeyrek büyümeye yönelik olarak paylaştığım sunumlarda yüzde -0,98 ile -1,66 arasında bir daralma beklemekteydim. Gerçekleşme yüzde -1,84 oldu. Yeni hesaplama yöntemindeki önemli değişikliklerden birisi, 2007 yılında yapılan bir önceki hesaplama yöntemi değişikliğinde, baz yıl olarak belirlenen 1998 yılı yerine, artık 2009 yılının baz yıl olarak kullanılacağı. Hesaplamaya dahil olan pek çok sektörün ürettiği katma değer hesaplamaya metodu değişti ve bu çerçevede, 3. çeyrekte GSYH'nın reel olarak yüzde -1,84 daraldığını gözlemledik. Yeniden hazırlanan yeni hesaplama yöntemine dayalı tabloda, şimdilik 2015 yılının revize büyüme verisi yok. Çeyrek dönemler söz konusu. Buna göre, inşaat sektörü 2015 yılının 1. çeyreğinde yüzde -2.1 daraldıktan sonra, 2. çeyrekte 9.4, 3. çeyrekte 3.7 ve 4. çeyrekte 7.9 büyümüş. 2016 yılında ise, inşaat sektörü 1. çeyrekte yüzde 5.1, 2. çeyrekte yüzde 15.7 ve 3. çeyrekte yüzde 1.4 büyümüş gözüküyor.
- 3. çeyrekte GSYH'nın reel olarak yüzde -1.84 daralmasında, ülke ekonominin 3 ana sektörü, tarım, sanayi ve hizmetler sektörünün tümünde daralma yaşanmış. Tarım sektörü, belirgin bir kuraklık yaşanmamış olmasına rağmen, 2015 yılının son çeyreğinden beri negatif. 2015 yılının 4. çeyreğinde yüzde -3.6'lık gerileme sonrasında, 2016 yılının 3 çeyreğinde sırasıyla tarım sektöründeki katma değer üretimi reel olarak yüzde -5.6, -5.6 ve -7.7 daralmış. Üstüne, yüzde -1.4 katma değer üretim daralması ile sanayi sektörünü, onun alt bileşeni olarak yüzde -3.2 daralma ile imalat sanayini ve nihayet yüzde -8.4 daralmış olan hizmetler sektörünü eklediğimizde, sektörün ağırlıklarına bağlı olarak hesaplama dahil edildiklerini unutmadan, 3. çeyrekte GSYH reel büyümesinin yüzde -1.84 çıkması şaşırtıcı olmamalı. Ne yazık ki, önceki hesaplama tablosunda detaylı olarak görebildiğimiz toptan ve perakende ticaret gibi, hizmetler sektörünün alt kalemleri yeni tablo formatında çıkarılmış durumda. Terör saldırısı ile morali bozuk olan piyasada, zaten negatif gelmesi beklenmesine rağmen, büyüme verileri sonrası, dolar kurunda 3,48-3,52 TL bandının üzerine sarkıldığını görüyoruz.
- Yeni hesaplama yöntemine göre, 2015 yılında Türkiye Ekonomisi 2 trilyon 337 milyar TL'lik bir GSYH büyümesine ulaşmış durumda. Türkiye'nin dolar cinsinden GSYH'sı, 2015 yılının ortalama dolar kuru ile 861 milyar 487 milyon dolara ulaşmış durumda. Kişi başına GSYH değeri ise 11 bin 14 dolar oldu. Yeni hesaplama metoduna göre, imalat sanayinin GSYH'daki payı yüzde 16.7'ye inerken, toptan ve perakende ticaretin payı yüzde 11.5, inşaat sektörünün payı ise yüzde 8.2 oldu. Ulaştırma ve depolama sektörünün payı yüzde 7.9, gayrimenkul işletme ve kiralama faaliyetlerinin payı yüzde 7.7 ve tarım sektörünün payı ise yüzde 6.9 oldu.
- Petrol, Suudi Arabistan'ın anlaşması yapılan tarihten önce üretimi kısımaya hazır olduğunu kaydederken, aralarında Rusya'nın da bulunduğu OPEC fişi üreticilerin gelecek yıl daha az üretme taahhüdünde bulunması ve bu gelişmelerin ardından dünyanın en büyük üreticilerin arzı sıkılaştırmaya yönelik taahhütlerinin güçlenmesinin ardından Temmuz 2015'ten bu yana en yüksek

seviyesine çıktı. Vadeli petrol kontratları New York'ta yüzde 5.8 ve Londra'da yüzde 6.6 kadar yükseldi. Suudi Arabistan Enerji Bakanı Khalid Al-Falih, Cumartesi günü yaptığı açıklamada, dünyanın en büyük petrol ihracatçısı S. Arabistan'ın üretimi geçen ay Petrol İhraç Eden Ülkeler Topluluğu (OPEC) üyeleri ile anlaşmaya varılanın "kayda değer bir şekilde altında kısacağını" söyledi. Al-Falih'in yorumları, OPEC dışı ülkelerin OPEC'e katılma ve üretimi gelecek yıl günlük 558,000 varil düşürme konusunda anlaşmalarının ardından geldi. Bu, rakipler arasında son 15 yıldaki ilk anlaşmayı işaret ediyor.

- Petrol, OPEC'in 30 Kasım'da son sekiz yılda ilk kez üretimi kısma konusunda anlaşmaya varmasından bu yana yaklaşık yüzde 20 yükseldi. OPEC'in 2014 yılında "istediğin kadar üret" kararına öncülük eden Suudi Arabistan, petrol piyasasının kontrolünün tekrar ele geçirilmesine öncülük ediyor. OPEC ve OPEC dışı ülkelerin üretimi kısma planı dünya petrolünün yüzde 60'ını üreten ülkeleri kapsıyor, ancak bu ülkeler arasında ABD, Çin, Kanada, Norveç ve Brezilya gibi önemli üreticiler yer almıyor. Melbourne'de IG Ltd. baş piyasa stratejisti Chris Weston, "Üreticilerin piyasayı daha yukarıda dengeye kavuşturmak istemesi çok güçlü bir mesaj," dedi ve "Açıklamanın içeriğine bakıldığında, olabildiğince yukarı yönlü olduğu görülüyor" şeklinde görüş bildirdi.
- Ocak vadeli Batı Teksas petrolü (WTI), Nymex piyasasında, 3.01 dolar yükselerek varil başına 54.51 dolara kadar çıkarak 6 Temmuz 2015'ten bu yana en yüksek seviyesini görmesinin ardından, Hong Kong saati ile 10:20'de 53.84 dolara geldi. Fiyatlar önceki iki seansta toplam yüzde 3.5 yükselerek Cuma günü 51.50 dolardan kapandı. Şubat vadeli Brent petrolü, Londra merkezli ICE Futures Europe piyasasında, 3.56 dolar yükselerek varil başına 57.89 dolara kadar çıktı. Küresel gösterge Brent petrolü, Şubat vadeli WTI'a kıyasla 1.93 dolar primli işlem gördü.